

TED ANKARA KOLEJİ VAKFI

ÖZEL LİSESİ

TÜRKÇE A DERSİ UZUN TEZİ

KİMLİKSİZ

Rehber öğretmen: IŐıl Çırakoğlu

Öğrencinin Adı: Deniz

Soyadı: MekiŐ

Numarası: 001129 0077

Sözcük Sayısı: 3763

Araştırma Sorusu: Zülfü Livaneli'nin Kardeşimin Hikâyesi adlı yapıtında odak figürün iç yolculuğu nasıl işlenmiştir?

İÇİNDEKİLER

Öz.....	1
I.Giriş.....	2
II. Kardeşimin Hikayesi Adlı Yapıtta Odak Figürün İç Yolculuğu Nasıl İşlenmiştir?	
II.I. Toplumdan ve Kendinden kaçış.....	4
II. II. Arayış.....	7
II.III Özdeşim Kurma ve Öteki Beninden Arınma Çabası.....	9
II.IV. Kendiyle ve Gerçeklerle Yüzleşme ve Son.....	11
III.Sonuç.....	14
Kaynakça.....	17

ÖZ

Türkçe A Dersi kapsamında hazırlanmış olan bu çalışmada, Zülfü Livaneli'nin ' Kardeşimin Hikayesi' adlı yapıtında odak figürün iç yolculuk süreci incelenmiştir. Ahmet'in yaşantısından yola çıkılarak Ahmet'in iç yolculuğu 'toplumdan ve kendinden kaçış', 'arayış', 'özdeşim kurma ve öteki benden arınma çabası', 'kendiyi ve gerçeklerle yüzleşme ve son' başlıkları altında incelenmiştir. Ahmet, toplumdan uzak bir yaşantı sürdürdüğü için öncelikle yapıtta "kaçış" izleği değerlendirilmiştir. Yapıtta iç monologların fazla olması, Ahmet'in gazeteci kız ile yapıtın sonuna kadar süren diyalogunun da bir bakıma monolog olması, Ahmet'in kendini ve hayatı sorguladığını gösterdiği için, kaçış izleğinden sonra odak figürün arayışı incelenmiştir. Ahmet'in bu süreçte kardeşi olduğu Mehmet'le özdeşim kurması ve öteki beniyi yüzleşmesi nedeniyle son olarak bunun Ahmet'in yaşamındaki yerine değinilmiştir. Ahmet, toplumdan uzaklaşarak, kendini sorgulayarak ve geçmişiyi yüzleşerek geçmişini kabullenmiş ve bunu bir yük olarak taşıyamayacağına karar vermiştir. Yapıtta kendinden ve toplumdan uzaklaşmayla başlayan süreç kendini ve hayatı taşıyamama kararı ile sonlanmıştır. Bu durum, inceleme sürecinde, örneklerle ve alıntılarla kanıtlanmaya çalışılmıştır. Ayrıntılı inceleme yöntemi kullanılan bu çalışmanın sonucunda odak figür özelinde insanın, ağır bir yaşantı, travma sonucunda dış dünyaya ve kendine karşı savunmasının kimi zaman onu ayakta tutmaya yetmeyeceği sonucuna varılmıştır. Yapıtta simetrik olarak kurgulanan Ahmet'in ve Mehmet'in hikâyesinin de okurun merak duygusunu güçlendirdiği görülmüştür.

Araştırma Konusu: Zülfü Livaneli'nin Kardeşimin Hikâyesi adlı yapıtında odak figürün iç yolculuğu nasıl işlenmiştir?

I.GİRİŞ

Zülfü Livaneli'nin Kardeşimin Hikâyesi adlı romanında, aşk, kadın-erkek ilişkileri, toplumsal değişimlerin bireylerde yarattığı sancılı dönüşüm, düş kırıklıkları, bağıllık gibi birçok izlek iç içe geçirilerek işlenmektedir. Yapıtta uzamın ve karakter çeşitliliğinin bu izleklerin gerçekçi bir biçimde yansıtılmasında etkisi büyüktür. Küçük bir kasabadan Rusya'ya uzanan olaylar zinciri, gazeteci, sanatçı, mühendis, üzerinden satır aralarında Trakya Türklerinin durumu ve Bulgar zulmünün aktarıldığı Bulgar çocuk bakıcısı, Rus tercüman gibi farklı kültürlerle ve statülere sahip kişilerin kurguya dahil edilmesiyle merak uyandıracak bir biçimde ilerlemektedir. Bununla birlikte kurguda tüm yan karakterler bir noktadan sonra silikleştirilmekte ve tek bir uzama odaklanılmaktadır. Bu uzam İstanbul'da Çatalca yakınlarındaki Podima Kasabası'dır ve aslında hikâyesi anlatılmak istenen kişi de emekli olduktan sonra burada yaşamayı seçmiş Ahmet'tir. Romanın başında aktarılan cinayetin nedeni ve sonuçları bile romanda geri planda tutularak Ahmet'in yaşantısına odaklanan yazar, aslında, perde arkasında toplumsal gerçeklerin yer aldığı bir psikolojik roman yazmış gibidir. Bu nedenle bu çalışmada romanın özünün oluşturan içsel yolculuk; odak figürün iç yolculuğu konu edilmiştir.

Yapıtta, Podima'da işlenen cinayet sonrasında, tanıtılan ilk karakter Ahmet'tir. Yapıttaki olaylar, çoğunlukla onun ağzından ve gözlemleri üzerinden aktarılmıştır. Romanın kurgusunda iki ana eksen söz konusudur: Ben ve Mehmet. İlk bölümde yalnızca "ben"e odaklanması ve onun yaşam biçiminin ayrıntılı olarak aktarılması, okurun ikinci bölümde

ortaya çıkan Mehmet'le benin ilişkilerinin çözümlenmesinde önem taşımaktadır. İşlenen cinayetle ilgili bilgi almak üzere kasabaya gelen bir gazeteci kızın kurguya dahil olması ve Ahmet'le görüşmesi sırasında Mehmet'in, Ahmet'in kardeşi hatta ikizi olduğu belirtilmektedir. Okurun iki karakteri bağımsız bir biçimde karşılaştırmasına olanak sağlayan kurgu, aslında onlarla ilgili bilgi vermektense çok Ahmet'in kişiliğini, bugünündeki davranışlarının nedenselliğini göstermeye odaklıdır. Bu yüzden roman boyunca Ahmet kendini Mehmet ile karşılaştırmaktan kaçınmış, onun başına gelenlere acıma duygusuyla yaklaşmış, onun yaşadıklarını yaşamadığı için kendini şanslı saymıştır.

Romanın odak figürü Ahmet Arslan, emekliliğinden sonra Karadeniz kıyısındaki küçük bir kasabada herkesten uzak, dinginlik ve huzur arayan bir kişi olarak tanıtılmaktadır; romanda, onun yaşadığı ortam özellikle esenlikli yanı ön plana çıkacak biçimde betimlenmektedir. Daha çok eğitilmiş ve gelir düzeyi yüksek insanların bir arada yaşadığı bu kasabada Ahmet'in bahçe içerisindeki evi, sürekli kahve kokusu duyulan huzurlu bir ortamdır. Evin içerisinde duvarlar bulunmamakta ve ev büyük bir kütüphane olarak betimlenmektedir. Evin içi, hemen hepsi birer edebiyat yapıtı olan kitaplarla doludur. Ahmet'in konuşmalarında bu kitaplardan alıntılar yapması, onun kültürel düzeyini yansıtmaktadır. Bu evde Ahmet, adı, ölümlerin bahçesinde bekçilik eden anlamına gelen köpeği Kerberos ile birlikte yaşamakta, ara sıra yürüyüşlere çıkmakta, insanlarla gerektiği kadar görüşmektedir. Bütün bunlar, Ahmet'in bir şeylerden kaçtığını, kitap okuyarak bir şeyler aradığını ya da bir şeylerle yüzleşmeye çalıştığını hissettirmektedir. Evin içerisinde intikam, kıskançlık, aşk, cinsellik, savaş, intihar, cinayet odası biçiminde tanımladığı odaların olması ve bu kavramların çoğunun olumsuz çağrışımlar uyandırması, Ahmet'in yüzleşmeye çalıştığı yaşantılarının olduğunun kanıtı gibidir. Bu odalardan birisinde Ahmet'in Sevgili adını koyduğu, 1965'te Temple Grandin tarafından icat edilmiş, dokunma fobisi olan insanları rahatlatmak için kullandığı bir alet yer alır. İçine yatılan ve kasları uyararak kişinin dokunma durumunu aşmasını sağlayan bu aletin

varlığı, Ahmet'in geçmişinde büyük bir travma olduğunu da düşündürmektedir. Ahmet'le ilgili olarak romanda verilen sabahları 'mor tavşan'ları kovalaması da okurun Ahmet'i sorgulamasına neden olan ayrıntılardandır. Arzu Kahraman adında bir kadının cinayete kurban gitmesi, cinayetten birkaç saat önce onun evinde bulunan kişilerden biri olan Ahmet'in hikâyesinin anlatılmasına yol açan olaydır. Olayı bütün boyutlarıyla araştırmak isteyen gazeteci kız, Ahmet'i ilk karşılaşmalarında tuhaf bir olarak nitelendirmiştir; çünkü Ahmet Arslan, soyadındaki "r" harfini telaffuz etmediği için gazeteci kızla tartışmıştır. Ahmet'in kısa sürede, kızdırabildiği, tartışabildiği, kendini ve hayat görüşünü anlatabildiği bu kızla zaman geçirmek için uzun uzun hikyeler anlatmak istemesi ve romanda ağırlıklı olarak bu ikilinin diyalogunun yer alması da Ahmet'in yalnızlığının, kendini ifade etme isteğinin dışavurumudur. Ahmet, gazeteci kıza önce kendini anlattıktan sonra asıl hikâyeyi, kardeşinin hikâyesini anlatmaya başlamıştır ki romanın sonunda bu hikâyenin Ahmet'in geçmişiyle, alışkanlıklarıyla, tuhafliklarıyla, olumsuz yaşantılarıyla yüzleşme aracı olduğu ortaya çıkmaktadır. Buna bağlı olarak da bu çalışmada Ahmet'in herkesten ve her şeyden uzak yaşamaya iten kaçma isteği, kardeşi Mehmet'le özdeşim kurması ve bu yolla kendini tanımlama ve tamamlama isteği, arayışları ve kendi gerçeğiyle yüzleşmesi, onun iç yolculuğunun aşamaları olarak ayrıntılandırılmaya çalışılmıştır.

II. KARDEŞİMİN HİKAYESİ ADLI YAPITTA ODAK FİGÜRÜN İÇ YOLCULUĞU NASIL İŞLENMİŞTİR?

II.I. TOPLUMDAN VE KENDİNDEN KAÇIŞ

Ahmet'in, hayata tutunamamış olması, romanın hemen başında okuyucuya hissettirilen gerçekliktir. Ahmet'in uzun yıllar yurt dışında yaşadıkdan sonra, bir bağı bulunmayan bir kasabaya yerleşmiş olması ve buradaki yaşantısı, onun kendini dış dünyaya kapatmak istediğini baştan göstermektedir. Köpeğini gezdirmekten ve kitap okumaktan başka bir uğraşı

olmayan Ahmet'in, gerekli görmedikçe insanlarla da iletişim kurmaması, insani durum ve olaylara karşı onu yabancılaşmıştır. Onun kendini eve kapatması, insan gerçeğini reddediyor oluşu bir şeylerden kaçtığını düşündürmektedir. Komşusu Arzu'nun ölüm haberini aldıktan sonra vermesi gereken tepkiyi sorgulayan Ahmet, *"Bu durumda ne yapılması gerektiğini düşündüm. Normal olarak insanlar, bir tanıdıklarının ölüm haberini aldıklarında üzüntü belirtirler. Yaşadığım deneyimler sonucunda bu kadarını biliyordum."*(12) sözleriyle en basit olaylar karşısında bile tepkilerini belirleyemeyecek kadar toplumsallıktan uzaklaştığını yansıtmaktadır. Ahmet'in doğruları ve gerçeklik algısı dıştan bir bakışla insancıl olmaktan uzak görünmektedir. Ölümü doğal bir son olarak algılayan Ahmet, ölümü anlamlandıramayan insan doğasını da garip bulmaktadır: *"İnsanı sadece biyolojik bir varlık olarak göremediğimiz, onun varoluşuna çeşitli yüce anlamlar yüklediğimiz için, gövdeden akan kanın, can denilen şeyi çekip almasını, dolayısıyla o kişinin 'ölmüş' olmasını bir türlü kavrayamadığımızı düşünüyorum."*(16) İnsanların herhangi bir kişiye duruma, duygusal tepki göstermesini de anlamlandıramayan Ahmet, duygulardan yoksun oluşuna bağlı olarak sürekli kitap okumakta; kitaplarda bir şeyler bulmayı ummaktadır: *'İnsan duygularını, çeşitli durumlarda neler hissettiklerini öğrenmek istiyordum.'*(20). Ahmet'in bu öğrenme isteğinin altında kitaplar yoluyla duyguları tanımlamak kadar, duyguları sıradanlaşma isteği de yatmaktadır. Bu durum karşısına çıkabilecek her türlü tersliği önceden önlemek için yapılmış bir savunma mekanizması olarak da düşünülebilir. Örneğin komşusu Arzu'nun ölümüne vermesi gereken tepkiyi, kitaplardan öğrendiği şekilde yorumlamıştır. Kitaplardaki olaylar ve kişiler üzerinden durumunu anlamaya çalışmış; ne var ki bu onu tatmin etmemiş, Ahmet edindiği bilgileri yaşantısıyla özdeşleştirememiştir.

Ahmet'in yaşamının kendi odaklı olduğu, onun yaşam biçiminden, alışkanlıklarından da anlaşılabilir. Evdeki her şeyin bir düzen içerisinde oluşu bunun bir örneğidir. Her oda onun yaşam tarzına uygun olan ayrılmış ve sınıflandırılmıştır. Örneğin giysilerini pamuk ve

yün oranlarına göre ayırıştırın Ahmet, en ufak değişiklikte kıyafet değişimini sağlayabileceği bir sistem kurmuştur: “*Mesela hava 22 dereceyse başka. 19 dereceyse başka bir giysi giymem gerekir.*” (15) Aynı şekilde kahvaltıda tek ve belirli besinlerle beslenmesi, sadece ona enerji verecek besinleri alması yaşantısının ne kadar sade ve kendi odaklı olduğunu göstergesidir. Bu gereksiz gibi görünen, aşırı ayrıntıcı yaklaşım, Ahmet’in gerçekte yüzleşmesi gerekenlerden kaçma isteğinin bir sonucudur. Ahmet, kafasını ve zamanını bu tür ayrıntılarla doldurarak aslında kendini kandırmakta ve zihnini de kalbini de acıdan uzak tutmaya çalışmaktadır. Kendisini bu alışkanlıkları sürdürmesinin bir zorunluluk olduğuna inandıran Ahmet’i, köpeğiyle ilgilenmek, kitap okumak ve kısa yürüyüşlere çıkıp evini düzenlemek, kendini dış etmenlerden koruyabilmenin tek yolu olarak gözükmektedir. Ne var ki Ahmet’in bu durağan ve korunaklı yaşamı, Arzu’nun ölümünden sonra Podima’ya gelen yabancı, genç bir gazeteci ile değişir. Bir yabancıyı yaşamına sokmaya hazır olmayan Ahmet, bir süre onu da görmezlikten gelmeye çalışsa da buna karşı uzun süre direnemez: ‘*Kapıdaki her kimse, çalmaya devam ediyordu. Bırakmaya hiç niyeti yok gibiydi ama ben bu işten rahatsız olmuyordum elbette.*’(18) Kapının çalınışı burada aynı zamanda sembolik bir anlam da taşır. Ahmet’in sınırları çok keskin duvarlarının aşılabacağına, yaşantısına sızılacağına işaret eder. Gazeteci kız, Ahmet’in kendine ait gizli odalarına aşama aşama sızarak, onu kapattığı dünyasını açmaya iter. Gerçeklik ve hayal dünyasındaki bu ince çizgi gazeteci kız ile birlikte gerçekliğe doğru kayar. Podima, Ahmet’in kendi gerçekliğinden kaçabilmek için geldiği yerdir; ama o, kısa süre sonra kaçmakla bir yere varılamayacağını anımsar. Geçmişle barışmak için onu unutmak gereklidir. Unutmak içinse onu bağışlamak. Bağışlamak için de geçmişteki olumsuz deneyimlerle yüzleşmek. ‘*Unutmak. Eğer unutmak diye bir şey olmasaydı, yaşam da olmazdı. İnsan unutmadan hayatını sürdüremez.*’ (31). Unutmadan yaşamaya devam edilemediğini bilen Ahmet, geçmişi unutarak geleceğe devam edilebileceğini düşünerek o geçmişi anlatarak, gazeteciyle paylaşarak tekrar yaşar. Gazeteci

kızla yaşadığı süreç, Ahmet için bir çelişkili dönemdir; çünkü o yaşamını sıradanlaştırarak, alışkanlıklara tutunarak yaşamayı sürdürmenin yolunu bulmuşken, tehlikeli yola girmeyi göze alsada zaman zaman bunun pişmanlığını yaşar. Hikayesini Ahmet değil Mehmet adlı ikizi üzerinden anlatmasının sebebi de budur. Ahmet'in gazeteci kızın adını roman boyunca öğrenmek istememesi alışkanlıklarla örülü kaçak yaşantısından kopmak istememesindedir. Bunu nedeni yeni şeyler öğrendikçe eskiye döneceğini bilmesinden kaynaklanmaktadır.

II. II. ARAYIŞ

Arayış; Ahmet'in hayatının her döneminde yaşamış olduğu gerçekliktir. Ahmet, yaşamındaki her şeyden kaçmış olsa da arayıştan kaçamamıştır. Kendini başkalarının yerine koyup hayatını devam ettirmeye çalışmış ve bunu çok başarılı bir şekilde sürdürmüş olmasına karşın içindeki gerçek 'kimlik' arayışı her zaman devam etmiştir. Ahmet'in arayışını yönlendirdiği temel kavram ise sevgidir. Hiçbir duygu hissetmemesi ve bunları kitaplar aracılığı ile öğrenmeye çalışması bu arayışının bir kanıtı olarak gösterilebilir. *“Beş duyum yok benim. Biri eksik. Dokunma duygusu. Belki duyu yerinde ama hiçbir canlıya dokunamam.”* (85). Bu eksiklik onun kendini korumak istemesinin bir sonucudur. Dokunamadığı için hissedemez. Hissedemediği için acı, mutluluk gibi duyguları tanıyamaz. Buna bağlı olarak da mutluluğu, özlemi, acıyı ayırt edemez. Ne var ki, bu durum gazeteci kıza belli belirsiz bir yakınlık hissettiğini keşfetmesiyle kırılmaya başlar. Ahmet, içten içe, bu kızla daha fazla zaman geçirmek istediği için ona hikâyeler anlattığını bilse de bunu yüksek sesle itiraf etmez, edemez: *“Peki aşk?’ dedi. Yine ‘Hayır’ dedim.”* (107) Aşka karşı bile olan tutumunu Ahmet evinde bulunan 'sevgilinin' varlığı ile açıklar. Sevgili; Ahmet'in tasarladığı 'sarılma makinesi' ihtiyacı olan sevgiyi almasını sağlayan bir makinedir; ancak Ahmet, *“Bir erkek kadar güçlü. Bir kadın kadar sevecen. Zor bulunan, çok değerli bir sevgili.”*(105) olarak tanımlar. Sevgili'nin varlığının nedenini de sevgiye duyduğu açlık, gereksinimle açıklamaktan

çekinmez: “*Ama sarılmak bir ihtiyaçtır, hem sizin sarılmanız, hem de karşınızdakinin size sarılması, harika bir şeydir.*”(105). Ahmet, gerçek bir kadın yerine aletle sevgi ihtiyacını karşılamayı, yine kırılma korkusundan dolayı tercih etmektedir. Sevgili'nin farklı basınç ayarlarının olması, Ahmet'i kemiklerinin kırılması riskinden korumaktadır; ama gerçek bir insanın bu ayarı tutturamama riski vardır. Ahmet'in sevgiye, aşka karşı bu ikicilikçi tutumu, kardeşi; aslında kendisi olan Mehmet'in geçmişinden kaynaklanmaktadır. Ahmet ve Mehmet anne ve babalarını bir kazada yitirmişlerdir. Hayatlarındaki en büyük boşluk ve yoksunluk budur. Sevgi kavramının eksikliği bu dönemden itibaren kendini Ahmet'in yaşantısında göstermiştir. Kendilerini yetiştiren, ikisi de mühendis olan iki kardeş, büyük paralar da kazanmışlar, istedikleri pek çok şeyi elde edebilmişler; ama bir insanın sıcaklığından, korumasından uzak kalmışlardır. Mehmet'in; aslında Ahmet'in, bir Rus kadına, Olga'ya, karşılık görmeden çılgınca tutulması, onun uğruna hapse girmesi, ölümü göze alması bu eksikliklidir. Aşkın yarattığı hayal kırıklığı Mehmet'i, romandaki bugünkü Ahmet'i aşka karşı hem özlem duyan hem mesafe koyan biri haline getirmiştir. Aşkın sadece acı getirdiğine olan inancı nedeniyle yaşamış olduğu hayal kırıklığından sonra aşka daha doğrusu insanlara olan inancını tamamen kaybetmiştir Ahmet. Romanda Ahmet'in gazeteci kıza duyduğu yakınlıkla kızın ona karşı tutumu, Mehmet ile Olga ilişkisinin simetrik olarak karşılığıdır ve iki aşk hikâyesi de mutlu bir sona ulaşmamıştır. Olga'ya ulaşamayışı saf sevgisinden, gazeteci kıza ulaşamayışı ise hissetmeyi reddettiği duyguları yüzündendir.

Ahmet'in arayışı, tüm yaşamı boyunca sürmüş olsa da en belirgin biçimde hiçbir gerçekliğe tutunamadığını anlamasından sonra hissedilmektedir. Kendi hayatını olduğu haliyle kabullenip sürdüremediği gibi, yaşamaya çalıştığı ikizi Mehmet'in hayatını da olması gereken şekilde oluşturamamıştır. Yeni kimlik arayışında karşısına çıkan kişiliği gerçeklikten tamamen soyutlayarak kabul etmiştir. Tıpkı ölü bir bedeni yaşarmış gibi. Ölü bir bedende nasıl ruh ve duygu bulunması beklenilmezse Ahmet için de bu durum böyle olmuştur. Bunu

sonradan fark ettiğinde ise kendini değiştirmek yerine ‘öğrenme’ yoluyla tıpkı diğer alışkanlıkları gibi duyguları da yaşantısına katmaya çalışmıştır. Tıpkı hayata yeniden başlamayı öğrendiği gibi yeni hayatındaki eksiklikleri de bu şekilde kapatmaya çalışmıştır. Ne var ki bu arayış, yapıtta da Ahmet’in yaşamında da bir sonuca ulaşmamıştır. Yaşatmaya çalıştığı kimlik Ahmet’in de Mehmet’in de kesin sonları olmuştur.

II.III ÖZDEŞİM KURMA ve ÖTEKİ BENİNDEN ARINMA ÇABASI

Özdeşim kurmak Ahmet için bir var oluş yöntemi haline gelmiştir. Ahmet, bu özdeşimi, roman karakterleri ile de kardeşi olarak anlattığı Mehmet ile de kurmuştur. Farklı yaşantılardan verdiği örnekler gibi kendi yaşantısı da aslında bir hikayedir. Mihail isimli yabancının hikayesini gazeteci kıza anlattığı gibi kendi hikayesini de aynı öykü şeklinde anlatmıştır.: *“Gördüğünüz gibi her şey bir hikayedir’ dedim. Ve nereye kadar gerçek olduğunu bilmemize imkan yoktur. İnsanlar birbirlerine durmadan yalan söyler.”*(92) Bu sadece ‘masal kenti’ Minsk’te dinlediği hikaye için değil aslında kendi yaşamı içinde vermiş olduğu bir ipucudur. Onun yaşamında da gerçeklik ve hayalin nerede başlayıp nerede bittiği bilinmemektedir. Hatta Ahmet’in kendisi bile bu ayrımın farkına ancak yapıtın sonunda varabilmiştir. Ahmet, kendi yaşamında bir kurgudan ibaret olduğunu konuşmalarında sıklıkla dile getirir: *“O deftere öyle saçma şeyler yazmayı da bırak!” dedi, beklemekte olan taksiye bindi ve uzaklaştı. Arkasından bakakaldım. Sanki bir hikayenin içindeydim, kendimi dışarıdan izliyor gibiydim.”*(224) Roman kişilerle özdeşim kurma, romanda sıklıkla tekrarlanan, okuyucunun düş-gerçek çelişkisi yaşamasına neden olan bir durumdur.

Ahmet, kimliğini ararken, kendini anlamaya çalışırken sıklıkla kardeşi ile de özdeşim kurar. Bu durum, okura iki kardeşin aslında aynı kişi olduğu ipucunu da vermektedir: *“Peki annemle babamın mezarını hiç ziyaret ettin mi?” Bu soru beni zınk diye durdurdu. ‘Hayır.’ dedim*

sessizce. ‘Niye?’ ‘Çünkü ben zaten oradayım.’ dedim.”(224) . Bunun bir iç monolog olduğu açıktır. Ahmet şu anı ve kendini şartlandığı yeni kimliğini, Mehmet ise geçmişi temsil etmektedirler. Ahmet, kendi davranışlarını normal şekillerde değerlendiremediği için karşısındaki Mehmet’le özdeşim kurmaya ve kendini onun gözünden görmeye çalışmış, hayatına zaten asla devam edememiş olduğunun bilincine varmıştır. Bu durum, romanın en sonunda ‘özdeşim kurma’ kavramı en açık haliyle karşımıza çıkar. Ahmet ‘kendisi’ olmadığını açıklar. Ödünç aldığı isim onu diri tutmaya yetmemiştir; çünkü unutmak, ileriye gidebilmek içindir. Mehmet, yaşadıklarını silmeyi tercih etmiştir ve ölen ikizi Ahmet’i kendi yeni kimliği olarak kabul etmiştir. Yaşadığı bütün felaketlerden sonra Podima’ya gelerek tüm hayatını baştan yaratmaya çalışmıştır. Ancak yapmaya çalıştığı gerçeği unutmak değil gerçeği hiç yaşanmamış kabul etmektir. Bu yüzden, Ahmet olarak yaşadığı son an; gazetecinin onu öptüğü andır. *“O zaman ağlamakta olduğumu anladım.”* (304). Tüm bu ‘var olmayan’ duyguları arasından ‘üzüntü’ ve geriye itilmiş tüm duygular tek bir tensel temasla yeniden can bulmuştur: *“ Ve nihayet o masal prensesinin uyurken dudaklarıma kitlenen dudakları, en büyük mutluluğum ve en büyük felaketim olmuştu. Kurbağanın bir öpücükle prence dönüşmesi, yaz ormanlarındaki kayın ağaçlarının serinliği (...)işaret parmağımın nasır bağlamış ucu, şaha kalkan atın gökyüzünü kapatan yelesi...”*(305). Ağlamak sadece kaybettiği duygularını değil ‘eski’ Mehmet’i de yaşama geri döndürmüştür. Hücrede parmağını kanatana, derisi soyulana ve parmağı sızlayana kadar ‘Olga’ yazdığını, hücreden kurtulduktan sonra boş sokaklarda gezerken bir atın altında kaldığını, ve başına gelmiş olan her şeyi tüm gerçekliğiyle hatırlamıştır. Yapıtta Ahmet’in Mehmet’le özdeşimini vurgulamak amacıyla duvar leite motive olarak kullanılmıştır. Bu, iki kardeşi ayıran, onları dış dünyadan, ailelerinden ve de yabancılaştıkları duygulardan ayıran bir sınırdır. Ahmet’in evinde duvar olmaması, sınırları çizilmiş bir yaşam çizmesine rağmen aslında onlara tahammül edememesindedir. Geçmiş olan Mehmet de en sevdiğinden, Olga’dan ve dış dünyadan

ayırması, o da hücrenin duvarına kanıyla Olga'nın adını yazarak bu acıya direnmeye çalışmıştır. Ahmet'in Arzu Kahraman cinayeti sonrasındaki sorgulamasında anımsadığı duvar da bu hücre duvarıdır: “*Buna rağmen ilk seçebildiğim gri bir duvardı. Uzun süre baktım ona, baktım baktım, sonra duvarda bana bakıyormuş gibi bir duyguya kapıldım.*”(241) Duvar Ahmet'in her iki yaşamında da bu kadar etkili olmuşken bir yaşamında sınırları belirlemesine önceki yaşamında ise hapsolmasına neden olmuştur. Bu nedenle yapıtta duvarları hatırladığı tek an gerçekliğe yakınlaşmasını sağlayan cinayete hayatına yeniden sınırlandırıcı bir şekilde girmiştir. Gerçekliğinden kaçmaya çalışırken yine gerçekliğe dönmek zorunda kalmıştır.

II.IV. KENDİYLE VE GERÇEKLERLE YÜZLEŞME VE SON

Unutmak, unutmaya çalışmak, Ahmet'in yaşamını üzerine kurmuş olduğu temel şeydir: “*Mutlu olabilmenin tek şartı unutmayı başarabilmektir. (...) Hafızasız yaşamak ve mutlu olmak mümkündür; ama hiçbir şeyi unutmadan yaşamak imkânsızdır.*” (31) Unutmak Ahmet için yaşamının en büyük koşulu olmuştur. Yaşadıklarını sindirmek değil tüm hayal kırıklıklarından tamamen kurtulmak için kendini her şeyi unuttuğuna inandırmıştır. Belirli bir süre boyunca da bu konuda başarılı olmuştur. Gerçeklerden, yaşanmışlıklardan ve kendinden kaçmak için Podima'ya gelmiş olan Ahmet'in yaşamı işlenen cinayete seyir değiştirmiştir. Geçmiş Mehmet'in hapisanede çok uzun süre kaybolmuş ve unutulmuş bir şekilde kalması ve sonrasında yaşamış olduğu olaylar onun kaçışının ve saklanması temel nedenidir. Ahmet, gazeteci kıza Mehmet'in hikâyesini anlatarak geçmişini yeniden yaşamış, ne var ki bunun ağırlığını kaldıramamıştır. Bu yüzden bir intihar mektubu bırakmış ve söylemek istediği her şeyi bu mektupla anlatmıştır; çünkü kendini toplumla karşı karşıya kalabilecek kadar hazır hissetmemiştir. En önemlisi toplumda kendine yer edinebilecek bir kimliğe sahip olduğunu düşünmemiştir. Gazeteci kızın gidişinden sonra intihar etmesinin sebebi ise Mehmet olarak içinde bastırılmış ve unutmuş olduğu duyguların yeniden ortaya çıkmaya başlamış

olmasındandır. Hissettiği duyguların ne olduğunu anlayamaması ya da anlamak istememesi de bu yüzdendir. Aslında bu mektup, Arzu'nun katilini açıklamak için yazılmıştır. Bu mektuptaki en önemli özellik, Ahmet'in okuduğu romanlardaki gibi şifreli ve gizemli oluşudur. Bu yazı dilini de yine kendi yaşadıklarından değil okuduklarından öğrenmiştir ve hayatına son verirken bile Mehmet olarak değil Ahmet olarak kalmayı tercih etmiştir: “*Şimdi size son bir edebiyat oyunuyla veda etmek amacıyla küçük bir bilmece sorarak katili açıklamak istiyorum. Elinizdeki metnin harflerini bir şifre gibi kullanarak, bu sorunun cevabını kolayca verebilir, katili bulabilirsiniz.*”(308). Neredeyse her bölümün başındaki harfleri kullanarak oluşturduğu oyun sonunda katilin adını vermiştir. Katili açıklarken bile kullanmış olduğu ‘edebiyat oyunu’ Ahmet’in yaşantısının sadece kitaplar ve kitaplardaki gerçeklikler üzerine kurulmuş olarak kaldığının göstergesidir. Böylelikle hayattan değil, kitaplardan öğrenmiş olduğu her türlü gizemi ve bilgiyi hayatına son verirken etrafındakilere göstermek istercesine mektubu okuyacak olanlara sunmuştur. Bu Ahmet'in kendini gerçek olduğuna inandırma yöntemi olarak da düşünülebilir.

Romandaki tüm olayların çözümlendiği bölüm, “karar” kısmıdır. Başsavcılık tarafından yapılan araştırma sonucunda Ahmet'in aslında ölmüş olduğu ve Mehmet'in senelerdir ölmüş olan kardeşi Ahmet'in ismiyle yaşadığı, yaşadığı at kazasının, hapisanede geçirdiği günlerin, onda derin izler bıraktığı anlaşılmıştır. “*Tıp alanında ‘Blunted Effect’ diye tabir edilen bir beyin anomalisinin ortaya çıktığı anlaşılmaktadır (...) Yani bu durumdaki hasta her insanda bulunan ego, dostluk, aşk, nefret, kıskanma, pişmanlık gibi duygulardan yoksun bulunmaktadır.*”(318). Bu durum Ahmet'in kurmuş olduğu düzenin ve yaşamış olduğu hayatın neden insanlardan soyutlanmış olduğunu açıklamaktadır Aynı zamanda kimseye karşı hiçbir duygu hissetmemesi de geçirmiş olduğu bu tramvayla ilişkilidir. Evinde savcılık tarafından bulunan ‘sevgili’ ‘daha çok otistikleri ya da insanlara dokunma fobisi yaşayanları tedavi etmek, rahatlatmak amacıyla kullanılan ve adına genellikle “*Hug Machine*’, *kucaklama*

makinesi denilen tıbbi icattır.'(319). Bu durum da yine Ahmet'in yaşamış olduğu ruhsal tramvanın ne kadar bŸyŸk boyutlarda olduğunun ve kendini duygusal yŸnde tedavi edebilmek için tasarlamıŐ olduğu 'sevgilinin' varlığının nedenidir. Sevgilinin kollarında Ÿlmeyi tercih etmesi ve en yŸksek ayarda çalıŐtırarak kemiklerinin kırılmasına neden olması, Ahmet'in yaşadığı tramvanın ŸstŸnden gelemediği ve duygusal anlamda hiçbir zaman dŸzelemediĐinin de kanıtıdır. Sevginin her halinin zararlı olabileceğini bir kez daha gŸstermiŐtir. Ancak bunu bilmesine rağmen sevgiliyi tercih etmesi, hep uzaktan izlemiŐ olduğu acı hikayeleri bir kez bile olsa yeniden hatırlayarak Ÿlmek istemesindedir ŸnkŸ Ahmet içindeki Mehmet'i tŸm duyguları ve yaşanmışlıkları ile derine gizlemiŐtir.

III. SONUÇ

Duyguların yaşamı zorlaştırdığı ve doğru kararlar verilmesini engellediğini düşünenlerin adına yazılmış olan bu roman duygular olmadan hayatın nasıl monotonlaştığının ve sona erdiğinin göstergesidir. Yaşanılan her şey bir iz bırakır bu izi unutmak ve unutamamak kişinin kendisinin elindedir. Mehmet içinde aynı şey geçerlidir. O unutmak yerine yaşanmamış olmasını tercih etmiştir. Yeni bir kimlikle hayatını yeniden oluşturmak istemiştir. Bunu yaparken öğreneceği her şeyin kitaplar aracılığıyla öğrenmek istemesinin tek nedeni duyguların ona eski yaşamını hatırlatacağını düşündüğündendir. Hayatını kişiliğini arayarak geçirmiş olan Ahmet, tüm bilgi birikiminin kitaplar olmasına izin vermiş ve yaşanmışlıkları yok saymıştır. Ahmet olarak başladığı yeni hayatında koymuş olduğu katı kurallar onun bir hapisane içerisinde kendini yönetmesine neden olmuştur. Alışkanlıklar ve kendi geçmişinden kaçma isteği, zamanla Ahmet'in hapisanesi olmuştur. Bu duruma izin vermesinin nedeni kendini dışarıdan gelecek her türlü duygusal duruma karşı koruyabilmek içindir. Ancak içinde sıkıştığı bu hapisane bir gün onun bile oradan çıkmak istemesine neden olmuştur.

Yeni kimliklerle ve geçmişi yok sayarak yaşamının yaşamı kolaylaştırdığını ve belli bir düzene oturttuğunu düşünenler bu nedenle tekrardan düşünmelidirler. Mehmet'in kendini ölmüş olan kardeşi Ahmet yerine koyması, onu tamamen iyileştirebileceğini düşünmesindedir. Ancak Mehmet Ahmet'ten daha çok ölmüş bir ruha sahiptir. Bu yüzden Ahmet olarak yaşamına devam etmek onu canlandırmak yerine daha da dibe inmesine neden olmuştur. Her türlü alışkanlık ve yaşam biçimi bir gün bozulmaya mahkumdur. Nasıl bir insan ömrü boyunca aynı şeyleri yiyerek yaşayamazsa, aynı şeyleri tekrarlayarak yaşayamayacağı da açıktır. Ahmet için de aynı şey olmuştur. Eski 'ben ve yeni 'ben' arasında takılıp kalmıştır. Ahmet'in yaşamında her şey ince bir iplikle birbirine bağlıdır bu yüzden yaşamakta olduğu düzen gazeteci kızın gelmesiyle bozulmuştur. Sadece evine değil kalbine de yeni insanların girmesine izin vermek zorunda kalmıştır; çünkü gazeteci kız olduğu gibidir ve her türlü

duyguyu zirvede yaşamaktadır. Şarhosluk da, sevgide bu gazeteci kızda olması gerektiği gibi yoğundur. Mehmet'in yitirmiş olduklarını o hiç korkmadan kullanır. Bu yüzden Ahmet etkilenir ve yaşamının hızla değişmesine karşı hiçbir şey yapamayacak duruma gelir. Toplumdan kaçmaya, insanları yok saymaya çalışırken onu bu duruma getiren alışkanlıkları kendi gerçekliğini kaybetmesine neden olmuştur. Bu yüzden yaşadığı hayatı da sanki kendisine ait değilmiş gibi kaçarak yaşamıştır. Bu durum alışkanlıklar sonucunda Mehmet'in gerçeklik algısından uzaklaşmasına ve Ahmet olarak yaşamayan birinin yerine bir ölü olarak yaşamaya yol açmıştır. Romanın sonunda kendini öldürmesi ve bunu çok sevdiği ve en çok değer verdiği sevgilisinin kollarında yapmış olması duygularından kaçarak yaşamaya devam etmek istemesindedir. Ahmet hatırlamak istediklerinin acısını kaldıramamıştır. Anne babasını kaybetmesinin, yaşadığı kaza gibi büyük travmatik olayların, sevgiye açlığının yükünü taşıyamamıştır. Yaşam boyunca kendini, mutluluğu, sevgiyi aramış, gerçek yaşamda elde edemediklerini kitaplarda bulmaya çalışmış, duyguları reddedip mantığa sığınmış, başkalarının yerine geçerek yaşamı yeniden başlatmayı denemiş ama başaramamıştır. Unuttuğu kimliğini yeniden hatırlama korkusu da sonunda her şeyi itiraf ederek ölmesinin nedeni olmuştur. *'Yoksa Mehmet'in söylediği gibi kıza aşık mı olmuştum? Yok, yok; durum böyle değildi, böyle duygular uyanamazdı benim içimde.'* (302). Bu düşünce aşktan ve geri kalan her duygudan kaçışının aynı zamanda umutsuzca aşkı beklediğinin de göstergesidir. Kalbi ve ruhu bu tür duygulara tamamen kapalı ve yaşadıklarına karşı hissizdir. Ya da kendisi böyle olduğuna senelerce inanmak ve hayatına devam etmeye çalışmak istese de hayata tutunamamıştır. Gerçeklik algısını zaten yitirmiş olan Ahmet, akışa teslim olmuş ve yaşamını anlamlı kılamayacağını kabullenmiştir: *"Zaman bana da bir nehir gibi geliyor. O nehirde yüzüyorum, sular akıyor; ama hangi damla arkamda, hangisi önümde; nehir mi hızlı akıyor, ben mi; su mu önüme geçiyor, arkamda mı kalıyor anlayamıyorum, gerçek olan teş şey sonsuz bir akış."* (215) Hayatına bir zamanlar anlam kazandırmış olan aşk aynı zamanda hem

hayatını şekillendirmiş hem de dibe sürüklemiştir. Hayatını bölümlere böldüğünde hayatı hep bir arayış, kendinden kaçış, toplumdan kaçış, özdeşim kurma gibi kavramlara yoğunlaşmıştır. Kendi hikayesini Mehmet'in yaşamı gibi göstererek her türlü gerçeklikten uzaklaşmak istemiştir. Yapıtın tamamı bir kaçışı aynı zamanda da zorunlu bir kabullenışı anlatmaktadır. Toplumdan uzaklaşmaya çalışırken aynı zamanda kendinden de kaçtığına farkına varmış ve aşka karşı olan umutsuzluğunu ve beklentisini bir kez daha aynı yoğunlukla yaşamıştır. Bu yüzden gazeteci kız yapıtta Ahmet'in kendini bulmasına, içindeki Mehmet'i çıkarmasına yardım edebilmek için kullanılmıştır. Anlattığı hikaye ile kendini bulan Ahmet artık öteki benden arınma çabasının yetersizliğini ve imkansızlığını anlamış, kendini hayata karşı bir kez daha bırakmıştır. Gerçeklerle son kez yüzleşmiş ve sonunun nasıl olmasını istediğine kendisi karar vermiş, bu sefer sonunu kendi yazmıştır. Pek çok filozof, şair aşkı farklı tanımlar çünkü aşkın insanın karşısına ne getireceği bilinemez. Kimine sonsuz mutluluk vaat ederken kimine de, tıpkı Mehmet'te olduğu gibi, yok oluşu ve yavaş ama sonsuz bir şekilde dibe batışı getirir. Bu tür bir batış ve hayal kırıklığı sonucunda insan tramvalar yaşayabilir, toplumdan ve kendinden kaçmak isteyebilir. Böylece her şeyin üstesinden gelebileceğini düşünebilir ancak gerçekler her zaman yüzeye çıkmayı bekler. Bu durum, tıpkı Mehmet'te olduğu gibi tüm kendini soyutlama ve toplumdan uzaklaşma savaşına rağmen insanı ayakta tutmaya yetmez.

KAYNAKÇA

Livaneli, Zülfü. (2013) Kardeşimin Hikayesi, Dođan Egmont Yayıncılık ve Yapımcılık Tic.
A.Ő.